

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Danne-Virke et Tids-Skrift

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Danne-Virke et Tids-Skrift", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1816_297-intro-shoot-idm159.pdf (tilgået 01. august 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvigs historiesyn

I slutningen af 1817 udkom endnu en verdenshistorie fra Grundtvigs hånd, nemlig *Udsigt over Verdenskrøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum* (herefter *Verdenskrøniken 1817*). Anledningen var 300-året for reformationens begyndelse. Værket bygger på udgivelsen fra 1812, hvortil dog er føjet et væsentligt udvidet kapitel om tiden efter Luther, og hvor hovedvægten er en kritik af især tysk åndsliv og litteratur. Sin kritiske holdning til trods var tyske historisk-filosofiske forfattere som Lessing, Kant, Herder, Schelling, Fichte og Friedrich Schlegel i denne tid afgørende for Grundtvigs tænkning. Samme forfattere nævnes flere gange i *Danne-Virke* (se oversigt i Vind 1999, s. 609-612). Artiklerne i *Danne-Virke* er blevet betragtet som Grundtvigs korrektiv til den filosofi, han kritiserer i *Verdenskrøniken 1817* (Michelsen 1986, s. 59). I fortalen til sidstnævnte peger Grundtvig selv på sammenhængen: "Betragtningerne i samme [*Danne-Virke*] staae i saa nøie et Forhold til nærværende Bog, at hvem der vil have godt af den, gjør vel i at læse dem med" (Grundtvig 1817b, s. XXIII f.; se indledningen til *Verdenskrøniken 1817*).

Grundtvigs historiefilosofi, eller det han kalder *historisk vidskab*, er funderet i tanken om, at al sand filosofi må være historisk, da:

Fornuften finder intet i sig selv uden Maalestokken for timelig Sandhed, og maae udenfor sig søge Vidskabens Indhold, historisk, fordi Mennesket udvikler sig i Tiden og kan kun begribes i den, historisk, fordi den maae være stykkeviis og kan kun sluttet med Tiden (Grundtvig 1816b, s. 120).

Citatet udtrykker, at erkendelse for Grundtvig er en erfarings sag, der ikke alene kan baseres på fornuften. Grundtvig anerkendte ikke, i modsætning til Kant, nogen form for a priori almen og universel erkendelse, men udelukkende a posteriori erkendelse (Vind 1999, s. 140). Et andet sted i *Danne-Virke* noterer han, at filosofi er "en stedse ufuldstændig men voxende, ufuldkommen men fortsat Erkiendelse af Mennesket som det er i Sandhed og udvikles i Tiden" (Grundtvig 1816c, s. 240). Gennem den historiske oplysning kan vi gradvis erkende mere og mere om menneskets tilværelse og grundvilkår. Det er Grundtvigs optimistiske overbevisning, at vi i og med historien kan nå nærmere den sande erkendelse (Vind 1999, s. 138). I tråd hermed påpeger han i fortalen til andet bind, at det han i det foregående bind uforvarende har kaldt afhandlinger, som indikerer "et Arbeide, hvorpaa Forfatteren mener at have lagt den sidste Haand", i stedet bør anskues som ufærdige betragtninger, "blot foreløbige Blik og Vink og Tilberedelser" (Grundtvig 1817a, s. VIII; jf. Lundgreen-Nielsen 1980, s. 852).